

T o l l b a m o n d á s

A világ kultúrájának jelentős évfordulói vannak ebben az esztendőben. Nyolcszáz évvel ezelőtt, 1223-ban engedélyezte a pápa a későbbi Assisi Szent Ferenc szerzetesrendjének a működését. Négyszáz éve, 1623-ban jelent meg William Shakespeare harminchat drámája. Ez a nevezetes első fólíó, amelyet számos későbbi kiadás alapjának tekintenek a kutatók. Háromszáz éve, 1723-ban született a Habsburg-ház magyarországi leányági örökösödési törvénye. Ez a rendelkezés tette lehetővé Mária Terézia trónra lépését, és ennek a törvénycikknek a jogalapján épült az 1867-es kiegyezéssel az Osztrák–Magyar Monarchia.

Kétszáz éve, 1823. január elsejének éjszakáján született Petőfi Sándor. Költői teljesítménye túlélte a petőfieskedők divatját, az előkelősködők fanyalgását, a propagandisták leegyszerűsítő sémáit. Jövendölés című versének zárása igazolódott az elmúlt évszázadokban: „Dicső neve költőfiadnak, / Anyám, soká, örökkön él.”

1823 januárjában keletkezett nemzeti imádságunk szövege: Kölcsey Ferenc ekkor véglegesítette a Himnusz sorait. Nagy befolyású nemzetek himnuszai gyakran szólítják meg Istent azzal a kéréssel, hogy óvja, védje királyukat, császárukat, cárijukat. A magyar költő a dicső és a vesztet múltunk képeit sorolja, s a befejezésben már nem áldásért, hanem csak szánalomért könyörög: „Szánd meg, Isten, a magyart...” Több mint húsz évvel később, 1844-ben Erkel Ferenc zenéjével válhatott a vers az egész magyarság szimbolikus kincsévé, himnuszává.

„Ha percnyi léted súlyától legörnyedsz, / Emel majd a végetlen érzete. / S ha ennek elragadna büszkesége, / Fog korlátozni az arasznyi lét. / És biztosítva áll nagyság, erény.” A 200 évvel ezelőtt született Madách Imre Az ember tragédiája tizenötödik színében hirdeti ezeknek az ellentéteknek az együttes érvényességét: a mindennapi küzdés gyötrelmét tompítja az emberi gondolat végtelensége; az emberi fantázia szárnyalását pedig fékezi az emberi élet elmúlásának könyörtelensége. Ezért a szellemi nagyság és az önként vállalt munka ellentéte hivatott gondoskodni az élet fennmaradásáról.

2023-ban százéves Kodály Zoltánnak az 55. Dávid-zsoltár szövegére alkotott oratóriuma. A művet 1923 novemberében mutatták be. A tenorszólóra, vegyeskarra, gyermekkarra és zenekarra írt zenemű köszönti Budapest egyesítésének fél évszázadát, s egyben szolgálja az elvesztett világháború után a nemzet újjáélesztését, a magyarok önbizalmának a visszanyerését a trianoni trauma után.

(80 pont)